

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

**КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ
ГЕТЬМАНА ПЕТРА КОНАШЕВИЧА-САГАЙДАЧНОГО**

ФАКУЛЬТЕТ СУДНОВОДІННЯ

**КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Викладач	Цюрупа Михайло Володимирович
Контактний телефон	066 1543120
E-mail	mvz777@ukr.net
Навчальна дисципліна	Політологія
Офіційна назва освітньої програми	Практична психологія
Рівень вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Практична психологія
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	3
Статус дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	вибіркова
Мета вивчення дисципліни	Формування навичок та вмінь розуміння та оцінки політичної ситуації діяльності психолога, розуміння зв'язку поведінкових наук з політичною системою України
Інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності	ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ

ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу політичної ситуації

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші політичні погляди.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

1 МОДУЛЬ: Історія політичних знань як основа політично-правової культури науковця.

Тема № 1. Політологія - соціогуманітарна наука і навчальна дисципліна нового століття. Структура політології.

Проблеми інституювання політології як особливої політологічної галузі знання. Світоглядні основи, методологічні засади та принципи воєнної політології. Основні парадигми політичного і воєнно-політичного мислення.

Функції політології. Її практичне значення у формуванні політичної культури керівника. Рівні політичного знання: буденний, ідеологічний. Науковий. Формування політичної культури керівника та громадянських якостей.

Тема 2. Основні етапи становлення та розвитку політичного знання.

Зародження політичної думки у країнах Стародавнього Сходу: закони Хамурапі, міф Заратустри, конфуціанство, даосизм. Політичні вчення Стародавньої Греції. Сократ, Платон, Аристотель. Політична думка Стародавнього Риму. Основні риси політичної думки епохи Середньовіччя. Політика-правові погляди Аврелія Августина і Фоми Аквінського. Загальна характеристика політичної думки епоха Відродження. Н.Макіавеллі про державу та політику. Політичні ідеї європейського соціалізму. Т. Мор., Т. Кампанелла. Політичні концепції Нового часу.

Політичні вчення кінця XVIII – початку XX ст. І. Кант, Г. Гегель про концепцію “громадянського суспільства” і “правової держави”. Формування політології як самостійної науки. Дж. С. Міль, Е. Дюркгейм. М. Вебер як класик західної політології.

Тема 3 Основні течії і школи сучасної політології. Сучасна українська політична думка.

. Політично-правові вчення в Європі ХІХ ст. Ідеї Г.Гегеля щодо природи війни та І. Канта стосовно встановлення «вічного миру».

Марксистські погляди на політику та їх значення у обґрунтуванні насильницької революції.

Сучасні концепції правової держави, громадянського суспільства та ролі армії в їх структурі у вченнях європейських та американських політологів.

Вітчизняна політична та воєнно-політична спадщина. Зародження і розвиток політичної думки в Україні (ХІ – початок ХХІ ст.). Українська воєнно-політична думка ХХ століття про національне відродження, державність та її захист. М. Колодзінський про національну воєнну доктрину і політику.

Тема 4. Політика як суспільне явище. Соціальна політика в структурі політики держави

Багатоманітність підходів до визначення політики. Політика як наука і мистецтво використання влади.

Політика - сфера керівництва, управління, координація відносин у суспільстві. Політичні явища і процеси: вибори, мітинги, демонстрації, війни.

Структура політики. Внутрішня, зовнішня і соціальна політика.

Воєнна політика України у контексті оборонної політики Євросоюзу. Джерела та зміст сучасної оборонної політики України.

Функції політики в суспільстві та громадському житті. Область поширення політики. Політика і збройне насильство.

Соціальна політика держави як складова політики суспільства. Внутрішня та зовнішня сторони воєнної політики. Взаємодія воєнної політики з економічною, соціальною, науково-технічною, політикою в галузі духовного життя суспільства. Структура воєнної політики.

Співвідношення цілей і засобів в політиці. Критика макіавеллізму та «закритої» політики. Політика з позиції сили. Політична теорія і практика ненасильства. Критика пацифізму. Особливості ненасильницької політики. Насильницькі засоби політичної боротьби у правовій державі.

1 МОДУЛЬ: Сучасні політичні теорії та політична практика

Тема 5. Політична система суспільства і оцінка політичної ситуації

Системний підхід до розуміння та функціонування політики. Поняття політичної системи. Політична система як інтегрована сукупність політичних інститутів, партій політичних процесів, політичної свідомості та культури.

Структура політичної системи. Типологія політичних систем. Особливості політичних процесів у англо-американській, європейсько-континентальній, тоталітарній системах, країн, що розвиваються. Політична стабільність та політичний ризик при зміні (трансформації) системи.

Проблема становлення політичної системи сучасної України. Політична система України як система транзитивного типу переходу від тоталітарного до демократичного типу.

Конституційна (1996 р.) модель суспільно-політичного устрою України.

Стратегія гармонізації політичної системи українського суспільства з політичними структурами Європейського Союзу. Політичні революції 2004, 2014 рр. та Стратегія реформ в Україні 2020-25 рр. та її вплив на політику.

Тема 6. Інститути держави в демократичній політичній системі

Держава як базовий соціально-політичний інститут сучасності та головний елемент політичної системи. Історичні типи держав. Міжнародні об'єднання держав та їх структур - ЕС, ТОС, ООН. «Квазідержави» та не визнані держави.

Структура держави, система влади в державі. Атрибути держави: територія, народонаселення, суверенна влада, система законодавства, силові і каральні органи, фінансові органи.

Збройна організація держави для вирішення завдань захисту суверенітету. Функції держави.

Громадянське суспільство і правова держава. Державний механізм здійснення влади. Людина і держава. Основні концепції громадянського суспільства. Правова держава та її співвідношення з громадянським суспільством. Типи і форми держав.

Тема 7. Політичні партії в структурі політичного життя суспільства

Основні причини та способи утворення політичних партій. Сутність політичних партій, їх ознаки, структура та функції. Існуючі класифікації політичних партій, представлені М.Дюверже та Дж. Сарторі.

Партійні системи: основні типи та особливості. Партійні системи сучасних зарубіжних країн, їх переваги та недоліки. Партійна система сучасного українського суспільства. Спектр політичних партій, представлений у парламенті 2014 р.-2021 р. Воєнні аспекти програм політичних партій сучасної України.

Основні етапи становлення багатопартійності в сучасній Україні; знання головних спрямувань у діяльності сучасних українських політичних партій та їх використання при аналізі воєнно-політичної обстановки в районі діяльності. Аналіз особливостей партійної системи України та розуміння тенденцій її розвитку на основі спільних політичних інтересів євроінтеграції.

Обмеження діяльності політичних партій у силових структурах держави.

Тема 8. Політичні еліти і політичне лідерство. Керівник як лідер

Виникнення поняття та цілісної теорії політичної еліти. Політичний зміст поняття „політична еліта”. Концепції еліт Г. Моска, В. Парето та Р.Міхельса. Роль еліти у здійсненні політичного правління. Проблема формування національної еліти. В. Липинський щодо української політичної еліти.

Основні напрямки розвитку сучасної елітарної теорії. Типологія, соціальна результативність і рекрутування еліт. Еліта і контр еліта. Політична і військова еліти в Україні їх взаємодія у справі захисту національної безпеки.

Ідеї лідерства в історії. Визначення лідерства. Природа політичного лідерства (теорія рис, ситуаційна теорія, теорія послідовників, психологічна концепція лідерства). Соціальна роль, функції та механізми політичного

лідерства.

Керівник як лідер. Психологія політичного лідерства. Політичні еліти сучасної України: проблеми взаємодії у справі розвитку демократичної України.

Програмні результати навчання

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль - балів
Проміжний контроль - балів
Підсумковий контроль (залік, екзамен) - балів

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамен, залік)

Підсумкові бали = **Загальна кількість балів (перед + Кількість балів за навчальної дисципліни підсумковим контролем)** **підсумковим контролем**

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90 - 100	Відмінно (зараховано)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
80 – 89	Добре (зараховано)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома – трьома незначними помилками.
75 – 79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.

65 – 74	Задовільно (зараховано)	D	« Задовільно » - теоретичний зміст курсу освоєний не повністю, але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками.
60 – 64		E	« Достатньо » - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімум критеріїв оцінки.
21 – 59	Незадовільно (не зараховано)	FX	« Умовно незадовільно » - теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінена числом балів, близьким до мінімального, при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки.
1 – 20		F	« Безумовно незадовільно » - теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України.-1996.
2. Гофман Брюс. Тероризм – взгляд изнутри. – М., 2003.
3. Єндрю Хейвуд. Політологія. Второе изд. Пер. с англ.- М, 2005.
4. Політологічний енциклопедичний словник. - К, 2004.
5. Рябов С.Г., Томенко М.В. Основи теорії політики. – К, 1995.
6. Сас П.М. Політична культура українського суспільства. - К. : Либідь, 1998.
7. Цюрупа М.В. Військовий керівник і політичний лідер: аспекти взаємозв'язку і трансформації // Політичний менеджмент. - 2006.- № 8.
8. Цюрупа М.В., Ясинська В.С. Основи сучасної політології. - К.: Кондор, 2011.
9. Цюрупа М.В., Ясинська В.С. Основи загальної та воєнної політології. -

К.: Кондор, 2013.